

Barbie'yi nasıl bilirsiniz? Koyu Pembe Feminizm

Bezen Balamir Coşkun
Zeynepnaz Coşkun

Son birkaç haftadır Greta Gerwig'in Mattel tarafından 1959 yılında piyasaya sürülen ve o tarihten beri kız çocuklarının gözdesi olan Barbie'yi konu alan pembe temalı filmi uzun süredir komada olan Hollywood'u yeniden canlandıracak olan hayat öpücüğünü verdi.

Barbie'nin yazarı ve yönetmeni Greta Gerwig, bağımsız sinemanın sevgilisi olarak çoktandır adından söz ettiriyor. Kariyeri boyunca filmlerinin odak noktası genç kızlık, kadınlık ve reşit olma halleri olan Gerwig ile özdeşleşen filmlerin başında *Ladybird*, *Frances Ha* ve *Küçük Kadınlar* geliyor. Gerwig'in sinema sektöründeki bu yolculuğu ikonik Mattel oyuncuğu Barbie'yi sinemaya taşıyan yönetmen olmasının önünü açtı.

Filmin Stanley Kubrick'in *2001: A Space Odyssey* filmine saygı duruşu niteliğindeki açılış sahnesinde anlatıcı, Barbie piyasaya çıkana kadar kız çocuklarının sadece bebeklerle oynadığını ve oyunlarında annelerinin taklidini yaptıklarını söylüyor. Kız çocuklarına rol model olabilecek yetişkin görünümlü bir oyuncak bebek fikrinin ortaya çıkmasıyla çocuklar (özellikle kız çocuklar) evrimlerinin yeni bir aşamasına giriyor ve doğrudan daha olgun bir boyuta atıyorlar. Mattel tarafından yaratılmasından bu yana Barbie, kızlar için her şeyin mükemmel bir imgesinden daha fazlası haline geldi. Barbie'den önce, küçük kızlar bebeklerle oynarken bu annelerinin nasıl yaşadığını hissetmenin bir yolu olarak deneyimliyordular. Barbie'den sonra kızlar toplumdaki daha gelişmiş kadın modelleriyle etkileşime girme şansına sahip oldu. Bir doktor, bir bilim insanı, bir öğretmen olarak Barbie kız çocuklarının karşısına çıktı. Anlatıcının dediği gibi: "Barbie tüm bu kadınlardı ve tüm bu kadınlar Barbie idi."

Mattel'in bu felsefesinin izini süren Gerwig, filmde alternatif bir feminist gerçeklik yaratır: Barbieland. Burası kadınların tüm güç pozisyonlarını ellerinde tuttukları, sevgi ve uyum içinde yaşadıkları, sıcak pembe, resim gibi mükemmel bir yer. Barbieland'de erkekler kadınların hayatlarının merkezinde değildir. Onlar sadece Ken olarak oradadırlar. Barbieland'deki Ken'ler orada olmak, sahilde takılmak ve Barbie'lerin arkadaşı ya da sevgilisi olmak dışında pek bir amaca hizmet etmiyorlar. Filmin sloganında da belirtildiği gibi kadın her şeydi, erkek ise sadece Ken!

Barbie özünde tüm o ışıltılı şatafatlı dış görünüşünün ve küresel boyutta bir pembe boya kıtlığına neden olan sıcak pembe rengine rağmen sancılı bir bir reşit olma/büyüme hikayesi. Filmin ana konusu, Margot Robbie'nin canlandığı klişe Barbie'nin, herkesin her gün mükemmel bir gün geçirdiği Barbieland'de yaşamı ve ölümü sorgulamaya başladığı varoluşsal bir kriz yaşıyor. Bir noktada Barbie'lerde hiç olmayan fiziksel değişiklikler de yaşanmaya başlar, artık selülitleri olan ve tabanı dümdüz yere basan bir Barbie olmuştur. Barbie bazı karanlık düşüncelerin derinliklerine düştükçe, arızalı olduğunu düşünür ve yardım için Tuhaf Barbie'ye gider. Bu Barbie'ye Tuhaf Barbie denmesinin nedeni, saçlarının onunla oynayan kız tarafından kesilmiş ve yüzünün boyanmış olmasıdır. Tuhaf Barbie, Barbie'ye Barbieland'deki tüm Barbie'lerin onlarla oynayan çocuklarla kozmik bir bağlantısı olduğunu söyler. Sorunu çözmek için gerçek dünyaya gitmeli ve onunla oynayan kızı bulmalıdır. Ancak o zaman sorununun ne olduğunu anlayabilecektir. Ryan Gosling'in canlandığı esas oğlan Ken, klişe Barbie'ye umutsuzca aşıktır. Böylece, yardım etmek için onu gerçek dünyaya kadar takip etmeye karar verir.

Barbie gerçek dünyaya girdiğinde, kadınların Barbieland'de olduğu gibi iktidar pozisyonlarına sahip olmadıkları gerçeğiyle yüzyüze gelir. Gerçek dünyada kadınlara saygı gösterilmemekte, aksine kadın objeleştirilmekte hatta tacize uğramaktadır. Barbie'lerin, filmin başında Anlatıcı'nın bize söylediği gibi dünyanın feminist bir ütopyaya dönüşmesine yardımcı olmadığı gerçeğini öğrenen Barbie şok olur. Barbie perişan haldeyken, Ken oldukça eğlenmektedir çünkü bir erkek olarak var olabileceğini ve insanların ona erkek olduğu için saygı duyduğunu fark eder. Toksik erkeklik ve ataerkillik hakkında bilgi edinir ve kendi naif tarzıyla, ataerkinin çok eğlenceli olduğunu, ataerkil bir dünyada erkeklerin ata binip bira içtiğini düşünür. Ken, Barbie'yi gerçek dünyada yalnız bırakır ve diğer Ken'lere ataerkiyi anlatmak için Barbieland'e döner!

Gerçek dünyanın şokunu atlattıktan sonra Barbie insan sahibini aramaya başlar. Barbie için hayal kırıklığı hiç bitmez çünkü sahibi olan Sasha'yı bulduğunda, Sasha'nın ondan hiç hoşlanmadığını fark eder. Sasha ona Barbie'nin tek yaptığı kız çocuklarda gerçekçi olmayan bir beden algısı yaratmak ve kadınların kendilerini kötü hissetmelerine neden olmak olduğunu söyler.

Bu arada Mattel'in merkezindeki tamamı erkeklerden oluşan yönetim kurulu, gerçek dünyaya bir Barbie'nin geldiğini ve insanlar fark etmeden onu Barbieland'e geri göndermeleri gerektiğini fark eder. Uzun bir kovalamacanın ardından Sasha ve Sasha'nın

Mattel'de çalışan annesi Gloria, Barbie'nin gerçek dünyadan kaçmasına ve Barbieland'e geri dönmesine yardım eder. Ancak geri döndüğünde Barbie, Ken'in Barbieland'de iktidarı ele geçirdiğini ve ataerkil bir sistem kurduğunu görünce şok olur. Artık Nobel Ödüllü Barbie ve Başkan Barbie de dahil olmak üzere tüm Barbie'ler Ken'lere hizmet etmektedir. Barbie'nin hayal evi Ken tarafından işgal edilmiştir. Sasha, Gloria ve Barbie yardım için Tuhaf Barbie'yi ziyaret ederler. Tuhaf Barbie, tüm Barbie'lerin ataerkil fikirlerle beyinlerinin yıkandığını ve başardıkları şeyleri hatırlamadıklarını açıklar.

Yaşadığı her şeyden sonra Barbie yıkılır ve pes etmeye karar verir. Yeterli olmadığını, yeterince güzel olmadığını, yeterince güçlü olmadığını, yeterince zeki olmadığını düşünür. Filmin en duygusal sahnelerinden birinde Sasha'nın annesi Gloria, toplum tarafından belirlenen beklentileri karşılayabilen bir kadın olmanın nasıl imkansız olduğuna dair etkileyici bir konuşma yapar:

“Kadın olmak kelimenin tam anlamıyla imkansız. Çok güzelsiniz, çok zekisiniz ama yeterince iyi olmadığınızı düşünüyorsunuz. Her zaman olağanüstü olmak zorundayız, ama bir şekilde bunu hep yanlış yapıyoruz... Erkeklerin kötü davranışlarına cevap vermek zorundasınız, ki bu delilik, ama bunu belirtirseniz şikayet etmekle suçlanıyorsunuz. Erkekler için güzel kalmanız gerekiyor, ancak onları çok fazla baştan çıkaracak ya da diğer kadınları tehdit edecek kadar güzel olmamalısınız çünkü kız kardeşliğin bir parçası olmanız gerekiyor... Her zaman öne çıkmanız ve her zaman minnettar olmanız lazım. Ama sistemin hileli olduğunu asla unutmayın. Bunu kabul etmenin bir yolunu buluyorsunuz ama aynı zamanda her zaman minnettar oluyorsunuz... Ve aslında sistem sadece her şeyi yanlış yaptığınıza değil, aynı zamanda her şeyin sizin hatanız olduğuna da inandırıyor sizi.”

Bu konuşma odadaki Barbie'leri ataerkinin sebep olduğu transtan kurtarır. Böylece tüm Barbie'leri kurtarmak ve Barbieland'i geri kazanmak için bir plan yaparlar. Filmin sonunda Barbie artık Barbieland'de kalamayacağını, gerçek bir kadın olmak istediğini fark eder. Kadın olmanın getirdiği tüm sevinç ve acıları hissederek yaşamak ister.

Barbie bir kez daha gösterdi ki Greta Gerwig olağanüstü bir film yapımcısı; ancak Barbie onun açık ara en büyük filmi. Filmin uluslararası alanda 1 milyar USD'nin üzerinde hasılat elde edeceği tahmin ediliyor ve şimdiden kültürel bir fenomen haline geldi. İnsanlar pembe kıyafetlerini giydi ve sinemalara akın etti. Peki bu filmi dünyanın dört bir yanındaki tüm kadınlar için bu kadar bilindik kılan nedir?

Cevap oldukça basit, günün sonunda hepimiz birer Barbie kadınıyız. Gerwig'in dediği gibi, insanların bizi sevmesi için kendimizin ve diğer kadınların bizi düğümlerle bağlamasını izlemekten çok yorulduk. Küçük kızlar olarak ataerkilliği bilmiyoruz, toplumsal beklentileri bilmiyoruz. Hayalimizdeki her şey olabiliriz. İstedığımızda kız çocuklarla istediğimizde erkek çocuklarla oynarız, cinsiyet hakkında düşünmeyiz bile. Birbirimizi sadece insan olarak, arkadaş olarak görürüz. Sonra büyüdükçe Barbieland'lerimizi terk etmek zorunda

kalıyoruz. Aslında eşit olmadığımızın farkına varırız. Erkekler kendilerinin erkek, bizim ise sadece kız olduğumuzu fark eder. Kadınlar olarak erkekler kadar güçlü ve yetenekli olduğumuzu kanıtlamak bizim için bir yarış haline gelir. Barbie'nin yaratıcısı Ruth Handler, erkek dünyasında kendine ve Barbie'ye yer açarak kız çocuklarının istedikleri her şeyi yapabileceklerini ve var olabileceklerini gösterdi. Her kadının büyüme ve olgunlama sürecinde, kendini güçsüz hissettiği ve vazgeçmek istediği zamanlar oluyor. Ama tıpkı Barbie gibi, diğer kadınlarda yurdumuzu buluyor ve birbirimizi yükseltiyoruz. Belki ataerkiyi Barbieland'deki Barbie'ler kadar hızlı deviremeyebiliriz, ancak bizden önceki tüm kadınların yaptığı gibi mücadelemizi sürdürmemiz gerektiğinin farkındayız.

Doç Dr. Bezen Balamir-Coşkun, dış politika ve güvenlik konularında uzmanlaşmış bir uluslararası ilişkiler akademisyenidir. Doktora derecesini Loughborough Üniversitesi'nden (İngiltere) almıştır. Türkiye'de ve yurtdışında çeşitli yükseköğretim kurumlarında ve araştırma merkezlerinde çalışmıştır. 2016 yılından bu yana İzmir Politikalar Merkezi'nin koordinatörlüğünü yürütmektedir. Aynı zamanda TED Üniversitesi'nde ders vermektedir. Uzmanlık alanıyla ilgili yayınlanmış makaleleri, kitap bölümleri ve görüş yazıları bulunmaktadır. Dış Politikada Kadınlar inisiyatifinin bir üyesidir.

Zeynepnaz Coşkun feminist ve sivil haklar aktivistidir. Uygulamalı psikoloji alanında lisans derecesine sahiptir ve Münih'te çok dilli bir anaokulunda çocuk gelişimi uzmanı olarak çalışmaktadır. Zeynepnaz feminist edebiyat eserlerini okumayı ve bağımsız film izlemeyi seviyor.